

คาดประมาณความต้องการสวนสาธารณะ

5.1. การคาดการณ์ประชากรในอนาคต

เนื่องจากประชากรมีผลโดยตรงต่อการจัดกาและพัฒนาสวนสาธารณะ เพราะประชากรของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต เป็นตัวกำหนดขนาดของพื้นที่ในการพัฒนาสวนสาธารณะ การศึกษาครั้งนี้ได้ประมาณประชากรถึงปี พ.ศ.2566

การคาดการณ์ประชากรในการศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาโดยการคำนวณหาอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรในแต่ละปีเป็นรายตำบล โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 จนถึงปี พ.ศ.2547 (เดือนพฤศจิกายน) โดยเฉลี่ยในช่วง 10 ปี แล้วนำค่าการเปลี่ยนแปลงที่ได้ไปคำนวณหาค่าประชากรในแต่ละตำบล ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2566 ภายใต้สมมุติฐานที่ว่า ประชากรแต่ละปีมีการเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกันทุกๆปี

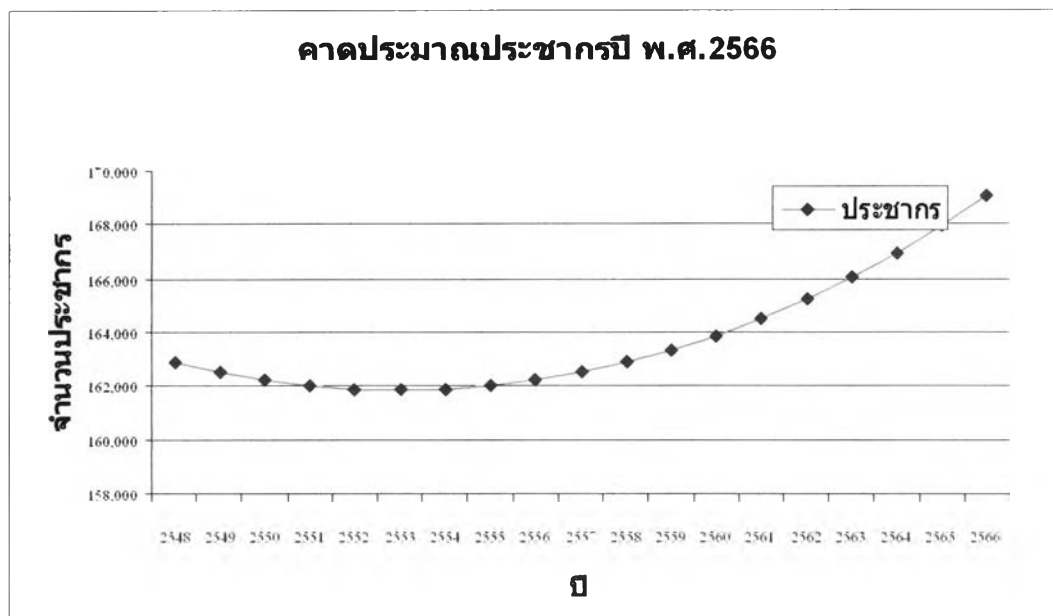
ตารางที่ 5.1 - 1 แสดงอัตราการเพิ่มประชากรและจำนวนประชากรที่คาดประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2566

ตำบล	อัตราการเปลี่ยนแปลง	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566
ศรีภูมิ	-1.75	19,867	19,318	18,869	18,420	18,000	17,600	17,220	16,860	16,520	16,200	15,900	15,620	15,360	15,120	14,900	14,700	14,520	14,360	14,210
ศรีภูมิ	0.88	9,828	9,914	10,001	10,089	10,178	10,268	10,358	10,448	10,541	10,634	10,727	10,822	10,917	11,013	11,110	11,207	11,306	11,405	11,506
ฮาดงา	-0.01	15,541	15,539	15,537	15,536	15,534	15,532	15,530	15,528	15,526	15,525	15,523	15,521	15,519	15,517	15,515	15,513	15,512	15,510	15,508
ช้างมอด	-2.71	10,946	10,649	10,360	10,079	9,805	9,538	9,280	9,029	8,784	8,545	8,314	8,088	7,869	7,655	7,447	7,245	7,049	6,856	6,671
ช้างคลาน	-3.36	17,857	17,257	16,677	16,117	15,575	15,052	14,546	14,057	13,585	13,129	12,687	12,261	11,849	11,451	11,068	10,694	10,335	9,988	9,652
โพน	-0.02	25,943	25,937	25,930	25,924	25,918	25,912	25,905	25,899	25,893	25,887	25,880	25,874	25,868	25,862	25,856	25,849	25,843	25,837	25,831
ช้างม่อย	-1.14	15,614	15,436	15,261	15,087	14,915	14,745	14,577	14,411	14,247	14,085	13,925	13,768	13,609	13,455	13,301	13,150	13,000	12,852	12,708
ดอย	-4.19	21,394	22,292	23,227	24,201	25,216	26,273	27,375	28,524	29,720	30,966	32,265	33,619	35,029	36,498	38,029	39,624	41,286	43,017	44,821
ป่าแดด	0.30	1,797	1,791	1,786	1,781	1,775	1,770	1,765	1,760	1,754	1,749	1,744	1,739	1,734	1,729	1,723	1,718	1,713	1,708	1,703
หนองเตย	0.61	6,077	6,040	6,003	5,966	5,930	5,894	5,858	5,822	5,786	5,751	5,716	5,681	5,647	5,612	5,578	5,544	5,510	5,476	5,443
หาดงา	0.39	8,281	8,305	8,330	8,355	8,380	8,405	8,430	8,456	8,481	8,507	8,532	8,558	8,584	8,610	8,636	8,662	8,688	8,714	8,741
หนองป่าครั่ง	-0.49	1,748	1,740	1,731	1,723	1,714	1,706	1,697	1,689	1,681	1,672	1,664	1,656	1,648	1,640	1,632	1,624	1,616	1,608	1,600
ศิลาแลง	2.24	1,097	1,072	1,048	1,025	1,002	980	958	936	915	895	875	855	836	818	799	781	764	747	730
ป่าตัน	1.49	9,094	9,229	9,364	9,506	9,647	9,790	9,935	10,081	10,233	10,385	10,539	10,698	10,855	11,016	11,180	11,346	11,515	11,686	11,859
รวม	0.36	162,878	162,519	162,238	162,035	161,911	161,867	161,903	162,020	162,220	162,504	162,873	163,328	163,871	164,504	165,229	166,047	166,960	167,971	169,082

* อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร โดยศึกษาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประชากร 10 ปีย้อนหลัง

ผลจากการคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตพบว่า มี 4 ตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้น ได้แก่ พระสิงห์ สุเทพ ท่าศาลา และป่าตัน ขณะที่อีก 10 ตำบลที่เหลือมีประชากรลดลง ได้แก่ ศรีภูมิ ช้างม่อย ช้างคลาน วัดเกต ฟ้ายาม ช้างเผือก หนองหอย หาดงา ป่าแดด และ หนองป่าครั่ง ซึ่งพื้นที่ของ 10 ตำบลแรก ยกเว้นตำบล หนองป่าครั่ง และหนองหอย เป็นเขตพื้นที่เมือง ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่แรกทำให้มีการพัฒนาและประชากรอาศัยหนาแน่นเต็มพื้นที่แล้ว อีกทั้งสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการพักอาศัยเพราะเป็นย่านการค้าพาณิชยกรรม แออัดด้วยอาคารและผู้คน นักท่องเที่ยว รวมทั้ง

ยวดยานพาหนะต่างๆ ดังนั้นพบว่า พื้นที่ชานเมืองในตำบล ป่าแดด ป่าตัน ท่าศาลาและสุเทพ ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรร มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

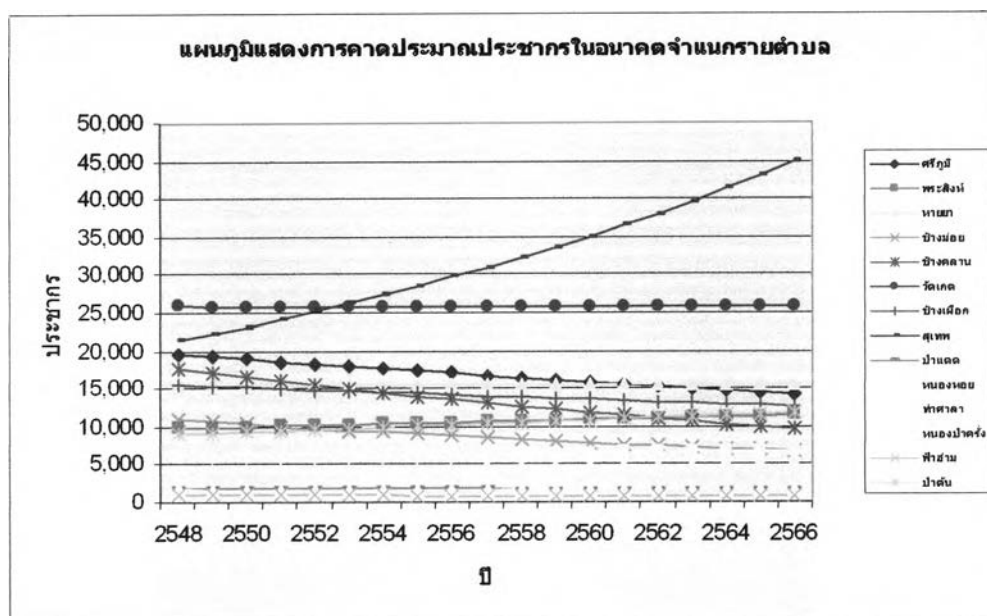

แผนภูมิที่ 5.1 - 1 แสดงการคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคต

การจัดลำดับอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในแต่ละตำบล สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. ตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.01-0.5 มีอยู่ 1 ตำบล คือ ท่าศาลา ซึ่งในกลุ่มนี้มีตำบลที่อยู่ศูนย์กลางของเมือง คือ ตำบลพระสิงห์และหายยา ส่วนอีก 2 ตำบลอยู่ในเขตชานเมือง
2. ตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 0.5 มีอยู่ 3 ตำบล คือ ตำบลสุเทพ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลพระสิงห์ และตำบลป่าตัน ซึ่งเป็นเขตชานเมืองมีหมู่บ้านจัดสรรจำนวนมาก
3. ตำบลที่มีประชากรลดลงร้อยละ 0.01-1 มีอยู่ 5 ตำบล คือ ตำบลวัดเกต ตำบลหนองหอย ตำบลหนองป่าครั่ง หายยา และป่าแดด ซึ่งเป็นย่านชุมชน มีเพียงตำบลหนองป่าครั่งที่อยู่ชานเมือง
4. ตำบลที่มีประชากรลดลงมากกว่าร้อยละ 1 มีอยู่ 5 ตำบล คือ ตำบลศรีภูมิ ตำบลข้างม่อย ตำบลข้างเผือก ตำบลฟ้าฮ่าม และตำบลข้างคลาน ซึ่งทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเมือง

ผลจากการศึกษา จะเห็นว่า ในตำบลต่างๆที่อยู่ในเขตศูนย์กลางมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงลดลง ยกเว้นในตำบลพระสิงห์ และหายยามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ตำบลที่อยู่ชานเมืองอันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดอยู่ที่ ตำบลสุเทพ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งมีนโยบายให้นักศึกษาที่อยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยต้องย้ายทะเบียนบ้าน ดังนั้นประชากรในตำบลนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยขึ้นกับจำนวนนักศึกษาในแต่ละปี มากที่สุด

แผนภูมิที่ 5.1 - 2 แสดงร้อยละของจำนวนประชากรในปี พ.ศ.2557

5.2. จำนวนประชากรปี 2566 โดยการคาดประมาณ

จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2539 -2547(เดือนพฤศจิกายน) ประชากรของเทศบาลนครเชียงใหม่มีการเปลี่ยนแปลงลดลงในปี 2545 ทำให้แนวโน้มโดยรวมของประชากรจากการคาดประมาณโดยรวมลดลงแต่เมื่อพิจารณาอัตราเพิ่มในรายตำบล พบว่า อัตราการเพิ่มขึ้นรายตำบลนั้นสูงกว่าอัตราการลดลงในภาพรวม ทำให้การคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคต 20 ปีข้างหน้ามีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2566 จะมีประชากรรวม 169,082 คน ซึ่งกระจายตัวอยู่ใน 5 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 1,000 – 5,000 คน ได้แก่ ตำบลป่าแดด ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลฟ้ายาม ซึ่งเป็นกลุ่มตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรเปรียบเทียบกับประชากรใน ปี พ.ศ.2547 ประชากรมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากเพียงหลักสิบเท่านั้น หรือกล่าวได้ว่ามีจำนวนประชากรคงที่ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ของตำบลเหล่านี้มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับพื้นที่ของตำบลอื่นๆ

2. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 5,001 – 10,000 คน ได้แก่ ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา และตำบลช้างมอญ ซึ่งพื้นที่ตำบลเหล่านี้เป็นย่านที่พักอาศัยส่วนใหญ่ และพื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นพื้นที่โล่งและพื้นที่เกษตรกรรมปะปนอยู่เพราะเป็นย่านชานเมือง ยกเว้นตำบลช้างมอญ ซึ่งในพื้นที่ของตำบลนี้ปัจจุบันเป็นพื้นที่ย่านการค้าสำคัญของเมือง

3. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 10,001 – 15,000 คน ได้แก่ ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และ ตำบลช้างเผือก ซึ่งพื้นที่ใน 2 ตำบลแรกเป็นพื้นที่เมืองที่มีการพัฒนาเต็มพื้นที่ ขณะที่ตำบลช้างเผือกจะหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคม ประชากรกลุ่มนี้จัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากกลุ่มหนึ่งคือเพิ่มขึ้นและลดลงของจำนวนประชากรมาก

4. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 15,001 – 20,000 คน ได้แก่ ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ ใน 2 ตำบลนี้เป็นเขตพื้นที่ชั้นในและมีประชากรหนาแน่นมากและจากอัตราการเปลี่ยนแปลงยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอยู่บ้าง

5. กลุ่มที่มีประชากรมากกว่า 20,000 คน ได้แก่ ตำบลวัดเกต และตำบลสุเทพ เป็นตำบลที่มีขนาดพื้นที่มากที่สุดในสองลำดับแรก ในส่วนของตำบลสุเทพเป็นตำบลที่มีประชากรมากที่สุด ซึ่งได้กล่าวแล้วว่าจำนวนประชากรในตำบลสุเทพจะสัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขณะที่ตำบลวัดเกตเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่และประชากรมาก แต่กระจุกตัวเป็นกลุ่มตามถนนและริมแม่น้ำปิง และมีสภาพเป็นเมือง ซึ่งประชากรมีแนวโน้มลดลงจากการคาดประมาณประชากรในปี พ.ศ.2566 จะมีจำนวนประชากร 25,887 คน

5.3. มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร

จากการศึกษาที่ผ่านมาปรากฏว่า ที่ว่างประเภทสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อยู่อาศัยในเขตเมือง แต่ขนาดสัดส่วนเท่าไรนั้นไม่ทราบปริมาณแน่นอนได้ คุณค่าของสวนสาธารณะมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตแบบเมือง แต่ในการวางแผนสำหรับเมืองนั้นจำเป็นที่จะต้องกำหนดพื้นที่สำหรับกิจกรรมแต่ละประเภทเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของกิจกรรมนั้นๆ จึงมีการกำหนดมาตรฐานของที่ว่างประเภทสวนสาธารณะ มีหน่วยที่ใช้แสดงอยู่ 2 แบบ หน่วยเป็นตารางเมตรต่อประชากร 1 คน หรือหน่วยที่เป็นไร่ต่อประชากร 1,000 คน ตามมาตรฐานสากลได้กำหนดว่า เนื้อที่ในเมืองควรมีพื้นที่สวนสาธารณะ 15 ตารางเมตรต่อประชากร 1 คน ซึ่งมาตรฐานนี้ได้มีการใช้อ้างอิงเสมอ (กรุงเทพมหานครขาดแคลนสวนสาธารณะ,2519:10)จากการศึกษามาตรฐานของสวนสาธารณะในบางประเทศพบว่ามีความแตกต่างกัน ซึ่งสูงและต่ำกว่ามาตรฐานสากล ทั้งนี้เกิดจากตัวแปรด้านสังคม วัฒนธรรม กายภาพ การเมือง จากตาราง 5.3 – 1 แสดงให้เห็นกลุ่มประเทศตะวันตก เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ โปแลนด์ ที่มีเนื้อที่สวนสาธารณะสูงกว่าระดับมาตรฐาน ยกตัวอย่าง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ 40 ตารางเมตรต่อประชากร 1 คน ด้วยเหตุผลหลักคือเป็นประเทศในเขตอากาศหนาวเย็น ทำให้มีความต้องการพักผ่อนและทำกิจกรรมกลางแจ้งมากกว่าประเทศในภูมิอากาศร้อน เพราะโอกาสที่จะใช้ชีวิตกลางแจ้งมีแสงแดดอุ่นๆมีช่วงระยะเวลาสั้นๆ สวนสาธารณะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในแง่สังคม วัฒนธรรมนั้นประเทศตะวันตกเขาสู่ความเป็นเมืองมาเป็นเวลานาน และมีความก้าวหน้าทางการศึกษา วิชาการ

การพัฒนาด้านสวนสาธารณะอันเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตจึงควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของเมือง

สำหรับประเทศในแถบเอเชีย ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่มาก แต่ก็ยังคำนึงถึงคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมของประชากรเมือง โดยได้กำหนดมาตรฐานของพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากรไว้ที่ 6.8 ไร่ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งแม้จะต่ำกว่ามาตรฐานสากล แต่ก็ถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศขนาดใหญ่ซึ่งบางประเทศมีมาตรฐานที่มีสัดส่วนต่ำกว่ามาก และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและสวนสาธารณะของเมืองควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจทำให้ประเทศสิงคโปร์ได้รับสมญานามว่า อุทยานนครแห่งเอเชียอาคเนย์ (The Garden City of South East Asia)

สำหรับประเทศไทย สภาพการณ์จริงก็ยังมีพื้นที่ต่ำกว่าที่มาตรฐานสากลกำหนดไว้มาก การกำหนดมาตรฐานของพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากรของประเทศไทย กำหนดไว้ที่ 2.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน (เกณฑ์และมาตรฐานการทำผังเมืองรวมฉบับปรับปรุง 2544, สำนักมาตรฐานผังเมือง, กรมการผังเมือง : น.27) ส่วนจังหวัดเชียงใหม่เองเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนามากในภูมิภาค แต่กลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสวนสาธารณะ ซึ่งปัจจุบัน เชียงใหม่มีสัดส่วนพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากรอยู่ที่ 1.39 ไร่ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งน้อยมากและต่ำกว่ามาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณามาตรฐานของประเทศตะวันตกในเขตอากาศหนาวเย็น พบว่าไม่สามารถนำมาใช้กับเมืองเชียงใหม่ได้ จึงพิจารณาประเทศในเขตร้อนเหมือนกันอย่าง เมืองซานฮวน ประเทศเม็กซิโก ที่กำหนดไว้ 13 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน และสิงคโปร์ที่กำหนดไว้ 6.8

ตารางที่ 5.3 – 1 เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร

ประเทศและเมือง	พื้นที่สวน(ไร่) ต่อประชากร1000คน	พื้นที่สวน(ตารางเมตร) ต่อ ประชากร1คน
สหรัฐอเมริกา	25	40
อังกฤษ	17	23
เม็กซิโก	13	20.8
สิงคโปร์	6.8	10.9
เชียงใหม่	1.39	2.23

- ที่มา : 1. รายงานการวิจัย "โครงการบางกระเจ้า" สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผังนครหลวง สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย

5.4. มาตรฐานและคาดประมาณความต้องการเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร

การกำหนดมาตรฐานสวนสาธารณะของเมืองเชียงใหม่ตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน ซึ่งปัจจุบันยังมีความต้องการพื้นที่สวนสาธารณะของประชาชนอยู่ และมีความจำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติม ตามแรงผลักดันด้านเศรษฐกิจสังคม ทั้งนี้ยังจัดหาพื้นที่ได้มากย่อมจะส่งผลดี และถ้ายังไม่คำนึงถึงประเด็นปัญหานี้ อนาคตจะมีความต้องการจนอาจก่อให้เกิดการเรียกร้องของประชาชนและเมื่อถึงเวลานั้น การจัดหาพื้นที่ในอนาคตจะเป็นเรื่องที่ยากลำบากและเสียงบประมาณมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายประการ ทั้งพื้นที่ว่างที่น้อยลง ราคาที่ดินที่สูงขึ้น

สำหรับการพิจารณามาตรฐานที่จะใช้ในการศึกษาคั้งนี้จะพิจารณาจากจำนวนประชากรในอนาคตต่อพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาโดยกำหนดให้พื้นที่ว่างในอนาคตเท่ากับพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้พัฒนาในปัจจุบัน

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่จากการคาดประมาณประชากรมีแนวโน้มลดลง ซึ่งในปีพ.ศ. 2566 จะมีประชากร 169,082 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่น้อยกว่าความเป็นจริงมากเพราะ ประชากรเมืองเชียงใหม่จะเพิ่มขึ้นในลักษณะของประชากรแฝงซึ่งมีอยู่จำนวนมาก อีกทั้งแนวโน้มเมืองเชียงใหม่เองยังถูกผลักดันให้มีการพัฒนาจากภาครัฐ อันอาจส่งผลให้ที่ว่างในปัจจุบันถูกแทนที่ด้วยการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม ในอนาคต เมื่อทำการเปรียบเทียบบริเวณเนื้อที่สวนสาธารณะที่ต้องการตามมาตรฐาน 2.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน พบว่าต้องการพื้นที่สำหรับการพัฒนาสวนสาธารณะในอนาคต 422.70 ไร่ ซึ่งหักลบกับพื้นที่สวนสาธารณะเดิมที่มีอยู่แล้ว 226.5 ไร่ ดังนั้นต้องการพื้นที่เพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาสวนสาธารณะ 196.20 ไร่ ตามลำดับ ซึ่งเพียงพอกับที่ว่างที่มีอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าพื้นที่สวนสาธารณะยังมีมากย่อมส่งผลดีต่อประชากรและสภาพแวดล้อมของเมืองหรือพื้นที่มีเพียงพอสำหรับการพัฒนาสวนสาธารณะ แต่ยังมีเงื่อนไขที่สำคัญที่ต้องพิจารณาถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ นั่นคือความพร้อมทางด้านงบประมาณ กฎหมายที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งที่ว่างสำหรับการพัฒนาสวนสาธารณะ ความสนใจและความตื่นตัวในความสำคัญของสวนสาธารณะของประชาชนและผู้บริหาร ซึ่งขณะนี้สภาพการณ์จึงเป็นลักษณะที่ว่า ประชาชนมีความต้องการ(หัวข้อที่ 5.5)แต่ทางเทศบาลขาดงบประมาณในการจัดหาพื้นที่ และไม่มีแผนที่ชัดเจนสำหรับการจัดเตรียมพื้นที่ว่างไว้ล่วงหน้าสำหรับการที่จะพัฒนา ทำให้ต้องเริ่มกระบวนการใหม่ทั้งหมดตั้งแต่ต้น

ตารางที่ 5.4 – 1 พื้นที่สวนสาธารณะตามมาตรฐาน 2.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน

ประชากรปี 2557(คาดประมาณ)	พื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา	มาตรฐานพื้นที่ต่อประชากร 1,000 คน	เนื้อที่สวนสาธารณะตามมาตรฐาน(หน่วย:ไร่)	เนื้อที่สวนสาธารณะต้องจัดหาเพิ่ม(หน่วย:ไร่)
169,082	2,247.08	มาตรฐาน 2.5 ไร่	422.70	196.20

5.5. การคาดประมาณความต้องการสวนสาธารณะของประชาชนจำแนกรายตำบล

การพิจารณาถึงความต้องการของประชาชนเป็นการคาดประมาณจากจำนวนของประชากร ในอนาคตกับพื้นที่ที่ต้องการสำหรับพัฒนาสวนสาธารณะ โดยใช้มาตรฐานของการจัดทำผังเมืองรวม ที่กำหนดไว้ 2.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งพิจารณาเป็นรายตำบล จากการวิเคราะห์จะทราบถึง ความต้องการที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม เป็นสัดส่วนเท่าไรกับสวนสาธารณะที่มีอยู่ ในปัจจุบันในตำบลนั้นๆ การวิเคราะห์และคาดประมาณ จำแนกออกเป็นกลุ่มๆ ตามสัดส่วนร้อยละ ระหว่างสวนสาธารณะที่มีอยู่ในปัจจุบันกับพื้นที่ที่จะต้องพัฒนาสวนสาธารณะให้ได้ตามเกณฑ์ ซึ่งผล การวิเคราะห์ ได้แบ่งกลุ่มพื้นที่ออกเป็น กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม มากกว่า ร้อย ละ 80 กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม ร้อยละ 71 – 80 กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่ สวนสาธารณะเพิ่มเติม ร้อยละ 70 – 61 และกลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม น้อยกว่า ร้อยละ 60 ซึ่งจากสัดส่วนพบว่าในเขตเทศบาล มีเพียงจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม มากกว่า ร้อยละ 80 ได้แก่ ตำบลศรีภูมิ ตำบลหายยา ตำบลช้างคลาน ตำบลวัดเกต ตำบลป่าแดด ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา ตำบล หนองป่าครั่ง ตำบลฟ้าฮ่าม และตำบลป่าตัน

กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม มากกว่า ร้อยละ 71 - 80 ได้แก่ ตำบลช้าง ม่อย

กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม น้อยกว่า ร้อยละ 61 - 70 ได้แก่ ตำบลสุเทพ

กลุ่มที่จะต้องพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มเติม น้อยกว่า ร้อยละ 60 ได้แก่ ตำบลช้างเผือก ตำบลพระสิงห์

ตารางที่ 5.5 – 1 สัดส่วนระหว่างพื้นที่สวนสาธารณะตามมาตรฐาน และพื้นที่สวนสาธารณะในปัจจุบัน

ตำบล	ประชากร	ขนาดพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา	เนื้อที่สวนในปัจจุบัน	ร้อยละ
ศรีภูมิ	14,310	36	0	100.00
พระสิงห์	11,506	29	12	58.28
หายยา	15,508	39	7.5	80.66
ช้างม่อย	6,671	17	5	70.02
ช้างคลาน	9,652	24	0	100.00
วัดเกต	25,831	65	0	100.00
ช้างเผือก	12,706	32	160	-403.71
สุเทพ	44,821	112	42	62.52
ป่าแดด	1,703	4	0	100.00
หนองหอย	5,443	14	0	100.00
ท่าศาลา	6,741	17	0	100.00
หนองป่าครั่ง	1,600	4	0	100.00
ฟ้าฮ่าม	730	2	0	100.00
ป่าตัน	11,859	30	0	100.00
รวม	169,082	423	226.5	

5.6. การวิเคราะห์ศักยภาพของสวนสาธารณะ

การวิเคราะห์ศักยภาพของสวน เป็นการมองในส่วนของความสามารถที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมาใช้บริการสวนสาธารณะของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ว่ามีแนวโน้มและความสามารถของหน่วยงานเป็นอย่างไรที่จะส่งเสริมสวนสาธารณะเหล่านั้นโดยพิจารณาถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดต่าง ดังนี้

5.6.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมาใช้บริการสวนสาธารณะ

5.6.1.1 ปัจจัยด้านการเดินทางและการเข้า

สวนสาธารณะแต่ละแห่งมีขอบเขตพื้นที่บริการของตนเองดังได้กล่าวมาแล้วในส่วนของรัศมีบริการ ซึ่งจะระบุได้จากระยะทางที่ผู้มาใช้บริการภายในเวลาที่ผู้เยี่ยมชมจะไปทำกิจกรรมนั้นทั้งนี้นอกเหนือจากระยะทางที่ใช้ในการเดินทางแล้วแล้วความสะดวกของเส้นทางและบรรยากาศของเส้นทางมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดขอบเขตพื้นที่บริการของสวนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นการเดินทางด้วยการเดิน ตัวอย่างของการเดินทางสะดวกในกรณีสวนสาธารณะชุมชน ได้แก่ทางเท้าที่มีความกว้างพอที่จะไม่ต้องระวังรถยนต์ที่แล่นเฉียดไปมา ทางเท้าที่มีความราบเรียบเดินสบาย ไม่ต้องระวังลักษณะของพื้นผิวที่ขรุขระ เป็นต้น(นิลบล คล่องเวสสะ ; เอกสารประกอบคำสอนการวางแผนและออกแบบสวนสาธารณะและพื้นที่นันทนาการ: ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; น.141) และยังขึ้นอยู่กับระบบขอบข่ายของเส้นทางที่มีความต่อเนื่องออกไปมากน้อยเพียงไร ลักษณะทางการสัญจร และระบบขนส่งมวลชน เช่น มีพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงสวนสาธารณะได้หลากหลายเส้นทาง แต่พื้นที่กลับไม่มีรถประจำทางผ่าน หรือถนนที่ผ่านสวนเป็นถนนที่กำหนดให้มีการเดินรถทางเดียว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการมาใช้บริการและรัศมีการให้บริการทั้งสิ้น

สวนสาธารณะบางแห่งมีผู้มาใช้บริการน้อยอาจจะเป็นด้วยเรื่องของอุปสรรคและความไม่สะดวกของเส้นทางที่จะใช้ในการมาสวนสาธารณะนั้นๆ หรือเพราะสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งก็ได้ ซึ่งเป็นจุดแข็งและจุดอ่อน ของสวนสาธารณะในปัจจุบันี้ มีดังนี้

จุดแข็ง

1. สวนสาธารณะลานนา ร.9 ซึ่งตั้งอยู่บนถนนสาย เชียงใหม่ – แมริมซึ่งมีรถประจำทางผ่าน และใช้เวลาเดินทางเพียง 5 นาทีจากตัวเมืองเชียงใหม่
2. สวนสาธารณะสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี สามารถเดินทางมายังสวนสาธารณะได้ถึง 4 เส้นทาง ทั้งผ่านทางถนนห้วยแก้ว และถนนสุเทพ ตัดมายังถนนนิมมานเหมินท์ เป็นต้น และมีเส้นทางที่เดินทางสะดวก

3. สวนสุขภาพห้วยแก้ว ซึ่งตั้งอยู่บนถนนห้วยแก้ว ซึ่งเป็นทางขึ้นดอยสุเทพและมีรถสองแถวผ่าน
4. สวนสาธารณะกาญจนาภิเษก ตั้งอยู่บนถนนสายหลักของเมืองสามารถเข้าถึงได้ 2 เส้นทาง คือมาจากถนนช่างหล่อ หรือมาจากทางหลวงจังหวัดสาย 1191 ที่มุ่งไปยังสนามบินเชียงใหม่ และมีเส้นทางที่เดินทางสะดวก

จุดอ่อน

1. สวนสาธารณะหนองบวกหาด ตั้งอยู่บริเวณแจ่งกู่เสื่อ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีถนนหลายสายไปยังที่ต่าง แต่มีจุดอ่อนที่ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควรในการเดินทางมาใช้บริการนั้น เป็นเพราะว่าถนนที่ผ่านด้านหน้าสวนสาธารณะเป็นถนนที่กำหนดเดินรถทางเดียวเท่านั้น
2. สวนสาธารณะโครงการพัฒนาเมืองหลัก ตั้งอยู่ในย่านการค้าใจกลางเมือง ดิ ดิ ริมแม่น้ำปิง แต่มีอุปสรรคในลักษณะเดียวกับสวนสาธารณะหนองบวกหาดคือสามารถเข้าถึงเพียงเส้นทางเดียว และเป็นถนนที่มีการกำหนดให้เดินรถทางเดียว

5.6.1.2 ความไม่รู้ว่ามีอะไรน่าสนใจในสวนสาธารณะนั้นๆ

อาจเป็นเรื่องแปลกถ้าคนส่วนใหญ่ของเมืองเชียงใหม่ไม่รู้จักสวนสาธารณะหนองบวกหาด แต่ยังมีสวนสาธารณะหลายแห่งที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชน ซึ่งมีเพียงผู้ที่อยู่อาศัยแถวนั้นเท่านั้นที่รู้จักสวนสาธารณะ ทำให้สวนสาธารณะแห่งนั้นมีผู้มาใช้บริการน้อยกว่าที่ควรจะเป็นหรือบางกรณีอาจทราบว่ามีสวนสาธารณะนั้นอยู่ แต่ไม่ทราบว่าสวนนั้นมีความน่าสนใจเพียงใด จึงไม่เกิดความสนใจที่จะไปใช้บริการ

การประชาสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนทราบ จึงมีส่วนช่วยให้มีประชาชนมาใช้บริการมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบในการเปิดให้ใช้บริการในช่วงแรก ซึ่งเมื่อเริ่มเปิดให้บริการ และมีประชาชนมาใช้ในช่วงแรกแล้วพบว่าสวนมีความน่าสนใจ และมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการก็จะทำให้ผู้มาใช้บริการต้องการให้มีสวนนั้นต่อไป (นิลุบล คล่องเวสสะ ; อ่างแล้ว; น.141)

จากปัจจัยนี้ทำให้มองเห็นว่าสวนสาธารณะในเขตเทศบาลมีจุดอ่อนในด้านนี้ชัดเจน ซึ่งจากบทที่ 4 จะเห็นว่าสวนสาธารณะ 2 แห่ง มีประชาชนไปใช้บริการน้อยมากจนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมเพราะไม่มีผู้ไปใช้บริการและขาดการดูแล ทั้งที่อยู่ในย่านการค้าและย่านที่พักอาศัย เป็นผลจากการที่สวนสาธารณะไม่เป็นที่รู้จักของประชาชน สวนสาธารณะดังกล่าวคือ

1. สวนสาธารณะกาญจนาภิเษก ซึ่งจากการสอบถามประชาชน พบว่า ร้อยละ 74.71 ไม่รู้จักสวนสาธารณะแห่งนี้

2. สวนสาธารณะโครงการพัฒนาเมืองหลัก ซึ่งจากการสอบถามประชาชน พบว่าร้อยละ 90.61 ไม่รู้จักสวนสาธารณะแห่งนี้

ตารางที่ 5.6 – 1 จำนวนของประชากรที่รู้จักสวนสาธารณะแต่ละแห่ง

สวนสาธารณะ	รู้จักสวนสาธารณะ		ไม่รู้จักสวนสาธารณะ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
สวนสาธารณะหนองบวกหาด	761	99.22	6	0.78	767
สวนสาธารณะลานนา ร.9	712	92.83	55	7.17	767
สวนสาธารณะกาญจนาภิเษก	194	25.29	573	74.71	767
สวนสุขภาพห้วยแก้ว	656	85.53	111	14.47	767
สวนสาธารณะสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	742	96.74	25	3.26	767
สวนสาธารณะโครงการพัฒนาเมืองหลัก	72	9.39	695	90.61	767

5.6.1.3 ด้านความปลอดภัย

การที่มีผู้ใช้สวนสาธารณะน้อย อาจมีปัญหาเกี่ยวโยงมาถึงเรื่องของความรู้สึกไม่ปลอดภัย เนื่องจากสวนสาธารณะเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้คนสามารถเข้าออกได้โดยอิสระ ทำให้ผู้ใช้เกิดความไม่ไว้วางใจว่า อาจจะมีผู้ประสงค์ร้ายเข้ามาในบริเวณเมื่อใดก็ได้ ในอดีตมีข่าวเกี่ยวกับภัยต่างๆในสวนสาธารณะอยู่เนืองๆ ทำให้คนส่วนใหญ่มีภาพพจน์ต่อสวนสาธารณะในทางที่ไม่ดี ในปัจจุบันสังเกตได้ว่า ข่าวเกี่ยวกับภัยต่างๆลดน้อยลงมาก แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังติดภาพเก่าๆอยู่ และมาทำให้สวนสาธารณะอย่างไม่ค่อยสบายใจนัก ในช่วงที่มีผู้ใช้ใช้น้อยนั้นการให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยออกตรวจตราบริเวณอยู่เสมอ มีส่วนทำให้ผู้ใช้สถานที่ที่มีความอุ่นใจขึ้น และทำให้ภัยต่างๆในสวนสาธารณะลดน้อยลง ปัจจุบันการออกแบบสวนสาธารณะจะพยายามลดจุดที่เกิดเป็นที่ลับตา

การควบคุมให้มีทางเข้า-ออกจำกัด เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ช่วยในการลดอาชญากรรมได้ เนื่องจากจะหลบพ้นบริเวณได้ยากลำบากขึ้น แต่มีสวนสาธารณะน้อยแห่งที่จำกัดทางเข้า-ออกได้ เพราะจุดประสงค์ของสวนสาธารณะต้องการให้คนเข้า-ออกได้สะดวกจากหลายๆด้าน เพื่อเข้าถึงบริเวณได้ง่าย และใช้พื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้การให้แสงสว่างในเวลาค่ำ ช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในเวลากลางคืน เนื่องจากในวันทำงานอาจมีผู้นิยมใช้สวนสาธารณะตั้งแต่เย็น-ค่ำ จึงจำเป็นต้องมีแสงสว่างที่พอเพียง เพื่อให้ผู้ใช้สามารถอยู่ในบริเวณได้อย่างสบายใจ (Gold, 1972: P 369 - 378)

จากปัจจัยด้านความปลอดภัยที่กล่าวมา พบว่ามีสวนสาธารณะในเขตเมืองเชียงใหม่ไม่กี่แห่งที่คำนึงความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการสอบถามประชาชนจะพบว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงในสวนนอกจากสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนแล้วผู้มาใช้บริการยังมีความต้องการให้มี

เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในสวนด้วย ซึ่งสวนสาธารณะในเชียงใหม่แต่ละสวนมีจุดแข็ง และจุดอ่อนที่ต่างกันในปัจจุบันด้านความปลอดภัยดังนี้

จุดแข็ง

1. สวนสาธารณะสาธารณะหนองบวหาด เป็นสวนที่มีรอบรอบขอบชิด มีการควบคุมทางออก มีแสงส่องสว่างในเวลากลางคืนและมีผู้ดูแลสวนคอยตรวจตรา แต่ก็ยังมีกำลังคนน้อยเกินกว่าจะเดินตรวจภายในสวนได้ทั้งหมด และมีแสงส่องสว่างในตอนกลางคืน

2. สวนสาธารณะสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี เป็นสวนที่อยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีขนาดเล็ก มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย รอมอบด้วยรั้ว ไฟฟ้าส่องสว่างในเวลากลางคืน และมีเวลาปิดและเปิดสวน ทำให้สวนสาธารณะมีจุดแข็งด้านความปลอดภัยที่มากกว่าสวนอื่นๆ

จุดอ่อน

สวนสาธารณะที่เหลือมีจุดอ่อนในด้านความปลอดภัยทั้งหมด ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละสวน คือ

1. สวนสาธารณะลานนา ร.9 เป็นสวนที่มีขนาดใหญ่ แต่ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ดูแล และรักษาความปลอดภัย ไฟฟ้าส่องสว่างในเวลากลางคืนก็ชำรุดเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งสามารถเข้าออกได้หลายทาง โดยเฉพาะพื้นที่ด้านหลังสวนสาธารณะที่เป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำจะเปิดโล่งไม่มีรั้ว ทำให้ยากต่อการควบคุมการเข้าออก ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่มาใช้บริการได้

2. สวนสุขภาพห้วยแก้ว เป็นสวนป้าธรรมชาติ จึงไม่มีรั้วและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่ผู้ที่มาใช้บริการก็ยังมั่นใจได้ในระดับหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าจะไม่มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่สวนตั้งอยู่ตรงข้ามกับสถานีตำรวจภูธรนครพิงค์ และมีไฟฟ้าส่องสว่างในเวลากลางคืน

3. สวนสาธารณะกาญจนาภิเษก และสวนสาธารณะโครงการพัฒนาเมืองหลัก สวนทั้งสองแห่ง เป็นสวนที่มีคนรู้จักน้อยมากทำให้มีผู้บริการไปใช้บริการน้อยส่งผลต่อสภาพสวนสาธารณะเสื่อมโทรมและไม่มีทั้งการควบคุมการเข้าออก ไฟฟ้าส่องสว่างในเวลากลางคืน และยามรักษาการณ์ ซึ่งเป็นอันตรายต่อประชาชน

5.6.1.4 การขาดความตั้งใจ

ในภาวะของสังคมปัจจุบัน เป็นภาวะที่ผู้บริโภคมีทางเลือกมากคน สามารถเลือกกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างได้มาก ทั้งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ กิจกรรมบางอย่างผู้บริโภค

ชอบที่จะทำและพร้อมที่จะทำ แต่ยังขาดแรงจูงใจให้ลงมือทำ จากการสอบถามทัศนคติของคนทั่วไปเกี่ยวกับสวนสาธารณะมักได้รับคำตอบในทางที่ดี คนส่วนใหญ่ชอบให้มีสวนสาธารณะ และบอกได้ว่าต้องการกิจกรรมอะไรในสวนสาธารณะ แต่เมื่อถามว่าที่ผ่านมากคนไปใช้สวนสาธารณะหรือไม่ มักได้คำตอบว่า ไม่มีเวลา ทำให้คนเหล่านี้ทำกิจกรรมพักผ่อนอื่นๆ เช่น ดูกอล์ฟ ไปห้างสรรพสินค้า สังสรรค์กับเพื่อนฝูง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีแรงดึงดูดคนมากกว่าการไปสวนสาธารณะ

ถ้าเราต้องการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้กับสวนสาธารณะ คงมีใช้การเน้นที่ส่วนประกอบของโครงการ และรูปแบบของสวนสาธารณะแต่เพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างพื้นฐานและนิสัยของเยาวชนให้รักชีวิตในการพักผ่อนและออกกำลังกายกลางแจ้ง ซึ่งในประเทศตะวันตกมีการสนับสนุนให้เล่นกีฬาในเวลาว่าง และได้รับการสนับสนุนในแง่ชมรมและกิจกรรมค่ายด้วยความสนุกสนาน

จุดแข็ง

สวนสาธารณะที่มีความโดดเด่นมากคือสวนสาธารณะสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี ซึ่งมีกิจกรรมที่ดึงดูดใจหลายประเภท เช่นมีการร่ำรวยเงินในกลุ่มผู้สูงอายุ การเดินแควโรบิคในกลุ่มวัยรุ่นและนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างเหล่านี้เป็นที่สนใจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการซึ่งสังเกตได้จากการที่มีจำนวนผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะแห่งนี้มากที่สุด

จุดอ่อน

ซึ่งการวิเคราะห์ สวนสาธารณะในเมืองเชียงใหม่ ยังขาดสิ่งดึงดูดใจ ซึ่งสวนสาธารณะเกือบทุกสวนเป็นสวนสาธารณะที่เน้นการจัดตกแต่งสวนสาธารณะ และการออกกำลังกายเล็กน้อย แต่ขาดในเรื่องของกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ที่มาพักผ่อนมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเดินแควโรบิค เป็นต้น ซึ่งสวนดังกล่าวได้แก่ สวนสาธารณะหนองบวหาด สวนสาธารณะลานนา ร.9 สวนสาธารณะกาญจนาภิเษก สวนสุขภาพห้วยแก้ว และสวนสาธารณะโครงการพัฒนาเมืองหลัก

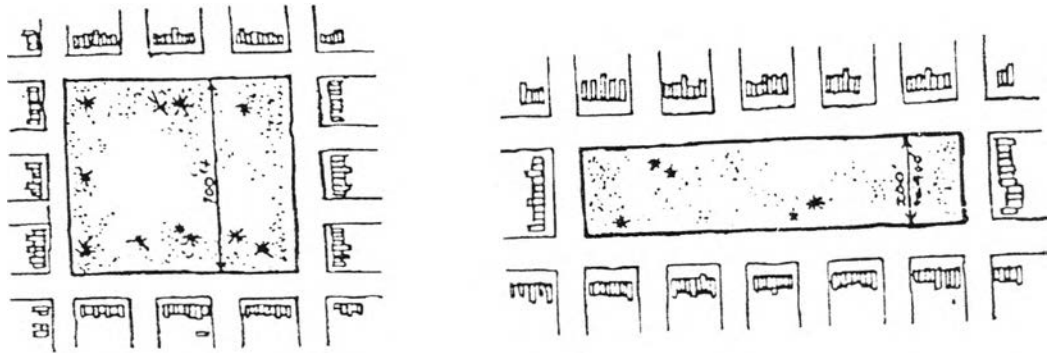
5.6.1.5 ปัจจัยด้านขนาดและรูปร่างของสวนสาธารณะ

จากการศึกษาการใช้สวนสาธารณะ สังเกตเห็นได้ว่าสวนสาธารณะที่มีผู้ใช้บริการน้อย จะมีลักษณะแคบยาว (นิลุบล คล่องเวสสะ ; อ่างแล้ว; น.149) โดยมีทางเข้าออกน้อยจุด และสวนสาธารณะที่เป็นที่โล่งใหญ่มากเกินไปอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งของสันนิษฐานเบื้องต้น คือสวนสาธารณะที่มีสัดส่วนแคบยาว จะทำให้หาตำแหน่งที่รู้สึกปลอดภัยได้ยาก ยิ่งเดินลึกเข้าไปยิ่งรู้สึกว่าจะหากต้องออกจากพื้นที่ต้องออกได้ลำบาก แต่ทั้งนี้หากพื้นที่แคบยาวดังกล่าว นั้น มีทางเข้าถึงได้โดย

ตลอด และมีความแคบที่ไม่แคบจนเกินไป หรือมีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของทางสัญจร ก็จะมีการใช้งานที่มากขึ้น

ส่วนพื้นที่โล่งกว้างเกินไปนั้น จะมีการใช้เฉพาะบางบริเวณของพื้นที่เท่านั้น โดยส่วนของพื้นที่ภายในมักใช้ได้เฉพาะการเล่นกีฬาที่ต้องการที่กว้าง เช่น ฟุตบอล ว่าว ดังนั้นหากพื้นที่โล่งนั้นกว้างเกินกว่าสนามฟุตบอลล่ำลอง 1 สนาม (กว้าง 59.4 เมตร และยาว 100 เมตร) มักพบว่าจะมีพื้นที่ที่เสียไปโดยไม่มีการใช้งานเป็นปริมาณมาก เพราะไม่มีผู้ใช้สวนในตอนใดๆ

นั่นหมายถึงว่า สัดส่วน (Proportion) ประกอบกับตำแหน่งการเข้าถึงสวนสาธารณะมีส่วนสำคัญต่อความสบายใจของผู้ใช้สวนสาธารณะ พูดได้ว่าสวนสาธารณะชุมชนที่มีรูปร่างค่อนข้างทางสี่เหลี่ยมจัตุรัส มักไม่ค่อยปลอดภัยต่อผู้ใช้ เนื่องจากจะไม่สามารถมองเห็นพื้นที่ตอนในๆ ซึ่งหากเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า จะมีพื้นที่เข้าถึงได้ง่ายกว่าและคนภายนอกสามารถมองเห็นพื้นที่ได้ดีกว่า (Newman ,1972 :P.114)

ภาพที่ 5.6 - 1 ภาพเสนอโดย Oscar Newman แสดงถึงสัดส่วนสวนสาธารณะชุมชนรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีขนาดความกว้างเกินกว่า 700 ฟุต ที่จะเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยสำหรับการใช้พื้นที่ตอนใน เขาเสนอว่าหากเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 200 เมตรจะปลอดภัยกับผู้ใช้มากกว่า

จุดแข็ง

สวนสาธารณะส่วนใหญ่ในเมืองเชียงใหม่ มีลักษณะที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและมีด้านยาวด้านหนึ่งติดกับถนนเกือบทุกสวน ได้แก่สวนสาธารณะหนองบวกหาด สวนสาธารณะสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี สวนสุขภาพห้วยแก้ว สวนโครงการพัฒนาเมืองหลัก ทำให้ความรู้สึกที่จะทำให้เกิดอันตรายเมื่อเดินในสวนลดน้อยลง เพราะประชาชนจากภายนอกจะสามารถมองเห็นคนที่อยู่ในสวนได้

จุดอ่อน

สวนสาธารณะสองแห่งที่เหลือมีจุดอ่อนแตกต่างกันดังนี้

1. สวนสาธารณะลานนา ร.9 สวนแห่งนี้มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีขนาดใหญ่มาก และล้อมรอบด้วยป่าไม้และสนามกอล์ฟ ทำให้สวนสาธารณะแห่งนี้มีผู้ใช้บริการเฉพาะด้านหน้าของสวนเป็นส่วนใหญ่
2. สวนสาธารณะกาญจนาภิเษก เป็นสวนที่มีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่กว้างมาก และมีด้านหนึ่งติดถนน แต่พื้นที่ของสวนสาธารณะอยู่ต่ำกว่าพื้นถนนเกือบ 2 เมตร และมีร้านค้าที่มาตั้งเดินขายผลไม้และรถยนต์มือสอง ส่งผลให้สวนมีข้อจำกัด คือ คนภายนอกไม่สามารถมองเห็นภายในได้ ซึ่งผู้มาใช้บริการอาจเกิดความไม่มั่นใจความปลอดภัย

5.6.1.6 ปัจจัยด้านความทรุดโทรมของสถานที่

สวนสาธารณะหลายแห่งมีการเริ่มต้นที่ดี คือ มีนโยบายการเตรียมที่ดีมีการออกแบบที่ดี แต่มีปัญหาด้านการดูแลในระยะยาว ทำให้สถานที่ทรุดโทรมลง แล้วทำให้ผู้ใช้ลดลง หรือผู้ใช้เปลี่ยนกลุ่มจากเดิม เช่น เป็นที่ชุมนุมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นที่ขายสินค้าและอาหาร เป็นที่พักของคนจรจัด ยิ่งทำให้สวนสาธารณะแห่งนั้นยิ่งทรุดโทรมเร็วขึ้น และเป็นสถานที่ที่ไม่พึงปรารถนา

ทั้งนี้ความทรุดโทรมของสถานที่ ไม่ได้เป็นปัญหาแค่ความสวยงามแต่อาจเกี่ยวเนื่องไปถึงเรื่องความปลอดภัยด้วย สนามเด็กเล่นที่ทรุดโทรมอาจทำให้เด็กเป็นอันตรายถึงชีวิต ดังนั้นการดูแลรักษาสถานที่จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมีความสนใจในการวางแผนและจัดการ

จากปัจจัยนี้เห็นชัดมากกับสวนสาธารณะ 1 แห่ง คือสวนสาธารณะกาญจนาภิเษก ซึ่งปัจจุบันมีผู้ใช้บริการน้อยมาก อุปรกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนชำรุดและเป็นที่พักผ่อนของคนจรจัดในเวลากลางคืน

5.6.2 โอกาสในการพัฒนาสวนสาธารณะ

สวนสาธารณะส่วนใหญ่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ดูแลว่ามีความสนใจหรือไม่ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าว คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์พิจารณาจากแผนพัฒนาของเทศบาลซึ่งมีการกล่าวถึงการจัดการด้านสวนสาธารณะโดยมีประเด็นการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้

ประเด็นในการพัฒนา เทศบาลนครเชียงใหม่ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาของสวนสาธารณะไว้ในความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีประเด็นต่างๆดังนี้

1. ต้องการให้มีการพัฒนาระบบการกำจัดขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์รักษาความสะอาด การคัดแยกขยะ การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัด
2. ต้องการให้มีการแก้ปัญหาด้านมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการจราจร (ฝุ่นละอองและควันพิษ)
3. ต้องการให้ปรับปรุงพื้นที่โล่ง พื้นที่ว่างให้เป็นสวนสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้พักผ่อนหย่อนใจและการนันทนาการ
4. ต้องการให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกันในการรักษาความสะอาดและดูแลสภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น แม่น้ำ ลำคลองให้สะอาด มีการขุดลอก คูน้ำเพื่อทำความสะอาดคลอง
5. ต้องการให้จัดภษณะในการรองรับมูลฝอยเพิ่ม
6. ต้องการให้มีการแก้ปัญหามลพิษทางเสียงที่เกิดจากการจราจร
7. ต้องการให้แก้ปัญหาน้ำเสียจากชุมชน

ยุทธศาสตร์ ร้างเชียงใหม่ให้เป็นอุทยานนคร แต่งแต้มสีสันด้วยพื้นที่สีเขียวและสีสันของต้นไม้

ข้อเท็จจริง เทศบาลนครเชียงใหม่มีพื้นที่ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่สวนและสนามกีฬา ซึ่งถือเป็นพื้นที่สีเขียวของเมืองรวมทั้งสิ้น 0.77 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นประมาณ 1.93 %ของพื้นที่ทั้งหมด การก่อสร้างอาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัยจำนวนมากในเขตเมืองในยุคเศรษฐกิจฟื้นฟู ทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีอุณหภูมิสูงและมีแสงจ้ามากในตอนกลางวัน อันเนื่องมาจากการสะท้อนแสงของผนังอาคารที่เป็นคอนกรีต หลายคนตั้งข้อสังเกตว่าเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีลักษณะแข็ง ขาดทัศนียภาพที่อ่อนโยนอย่างที่เคยเป็นในอดีต ซึ่งอาคารส่วนใหญ่ปลูกสร้างด้วยไม้และมีต้นไม้ปลูกมาก

แนวทางการพัฒนา

1. เพิ่มพื้นที่สีเขียว
  - จัดหาและจัดสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อการนันทนาการขึ้นใหม่ในพื้นที่ว่าง
  - ปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ตามแนวถนนและปลูกสวนหย่อมตามสี่แยกต่างๆ
  - ตกแต่งสะพานด้วยไม้สีเขียวหรือไม้ประดับสีต่างๆ

- วรรณคดีให้หน่วยงานต่างๆและประชาชนจัดพื้นที่สีเขียวของตนเอง โดยการตกแต่งหน้าบ้านให้สวยงาม
- 2. ปรับปรุงสวนสาธารณะที่มีอยู่ให้ปลอดภัยและน่าพักผ่อนมากขึ้น
- 3. สำรวจตรวจตรา ดูแลที่รกร้างว่างเปล่าอยู่เสมอ
- 4. จัดเส้นทางจักรยานที่ขี่ได้อย่างสะดวกปลอดภัย
- 5. ปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรมในพื้นที่ว่างตามจุดต่างๆที่เป็นสาธารณะให้มีความสวยงาม ร่มรื่น และมีลานสำหรับออกกำลังกาย
- 6. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง

สรุปได้ว่าการพัฒนาสวนสาธารณะของเมืองเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชนถูกกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งในแผนพัฒนาเทศบาล ทำให้โอกาสที่สวนสาธารณะในเขตเทศบาลจะได้รับการปรับปรุงมีสูง